

LATVIJAS REPUBLIKAS
FINANŠU MINISTRIJA

Stabilitātes programma 2015 – 2018

Finanšu ministrija

2015.gada 13.aprīlī

SATURS

- STABILITĀTES PROGRAMMAS MĒRĶIS
- MAKROEKONOMISKĀS ATTĪSTĪBAS SCENĀRIJS
- FISKĀLĀ POLITIKA
- VISPĀRĒJĀS VALDĪBAS BUDŽETA UN VALSTS PARĀDA ATTĪSTĪBA
- PROTOKOLA LĒMUMA PROJEKTS

Stabilitātes programmas mērķis

Stabilitātes un izaugsmes pakts nosaka, ka ES dalībvalstīm ikgadēji ir jāgatavo Konverģences programma (KP) /Stabilitātes programma un jāiesniedz Eiropas Komisijā līdz aprīļa beigām.

- ✓ **Mērķis** ir nodrošināt stingrāku budžeta disciplīnu, uzraugot un koordinējot budžeta politiku eirozonā un ES.
- ✓ Kopš 2011.gada ir iedibināts **«Eiropas Semestris»**, lai:
 - pārskatītu dalībvalstu budžeta politiku un struktūrpolitiku, lai atklātu jebkādas iespējamās nekonsekvences un nelīdzsvarotības pazīmes;
 - stiprinātu koordināciju laikā, kamēr būtiski budžeta lēmumi vēl tiek gatavoti;
 - nodrošinātu ciešāku sasaisti starp Nacionālo reformu programmu un Konverģences/ Stabilitātes programmu.
- ✓ ES Eiropadome sniedz **rekomendācijas** par dalībvalstu sagatavotajām KP/SP, kuras ir jāņem vērā izstrādājot gadskārtējo valsts budžetu.

LATVIJAS REPUBLIKAS
FINANŠU MINISTRIJA

MAKROEKONOMISKĀS ATTĪSTĪBAS SCENĀRIJS

Ekonomiskās izaugsmes prognozes 2015. un 2016.gadam ir samazinātas

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
					prognoze			
Iekšzemes kopprodukts (IKP), milj. eiro	20297.4	22043.0	23221.9	24058.1	24847.1	26081.5	27694.2	29407.8
pieaugums faktiskajās cenās, %	11.7	8.6	5.3	3.6	3.3	5.0	6.2	6.2
pieaugums salīdzināmās cenās, %	5.0	4.8	4.2	2.4	2.1	3.0	3.6	3.6
IKP deflators (gads pret gadu), %	6.4	3.6	1.1	1.2	1.2	1.9	2.5	2.5
PCI (gads pret gadu), %	4.4	2.3	0.0	0.6	0.4	1.9	2.5	2.5
Tautsaimniecībā nodarbināto mēn. vid. bruto darba samaksa, eiro	660.3	684.8	716.2	765.2	799.6	839.6	885.7	934.5
pieaugums faktiskajās cenās, %	4.4	3.7	4.6	6.8	4.5	5.0	5.5	5.5
pieaugums salīdzināmās cenās, %	0.0	1.4	4.6	6.2	4.1	3.0	3.0	2.9
Nodarbinātība, tūkst.	861.6	875.6	893.9	884.6	884.6	886.4	889.9	893.5
pieaugums, %	1.3	1.6	2.1	-1.0	0.0	0.2	0.4	0.4
Bezdarba līmenis, %	16.2	15.0	11.9	10.8	10.2	9.8	9.3	9.0

Riski ekonomikas izaugsmei ir lejupvērsti

Ekonomiskās attīstības pozitīvie un negatīvie riski

« + »	« - »
Ekonomiskās izaugsmes atjaunošanās eirozonā notiek straujāk nekā prognozēts	Ģeopolitiskās situācijas turpmāka pasliktināšanās saistībā ar konfliktu Ukrainā un jaunu Krievijas sankciju noteikšana, kā arī ekonomiskās izaugsmes pasliktināšanās reģionā.
Ražošanas atsākšana AS «KVV Liepājas metalurģis» veicinās apstrādes rūpniecības izlaides apjomu pieaugumu	Patērētāju, uzņēmēju un investoru noskaņojuma pasliktināšanās, kā arī citi Krievijas noteikto sankciju netiešie efekti, var bremzēt iekšējo patēriņu, jaunas investīcijas un mazināt ārējo pieprasījumu no citām sankciju skartajām valstīm.
Eiropas Komisijas 315 miljardu eiro vērtā investīciju plāna veiksmīga ieviešana.	Vidējā termiņā lielākais risks ekonomikas izaugsmei Latvijā ir darbaspējīgo iedzīvotāju skaita samazināšanās.
Eiropas Centrālā bankas (ECB) aktīvu iegādes programmas paplašināšana, iekļaujot tajā valdības vērtspapīrus, kopējiem aktīvu iegādes apjomiem sasniedzot 60 miljardus eiro mēnesī.	Algu pieaugumam ilgstoši turpinot pārsniegt produktivitātes kāpumu Latvija var zaudēt eksporta konkurētspēju un apjomus, kā rezultātā tiktu ierobežotas investīcijas un potenciālās izaugsmes līmenis.
	Attīstības valstu, tostarp Ķīnas ekonomiskās izaugsmes palēnināšanās.
	ASV monetārās politikas izmaiņas, tai kļūstot mazāk ekspansīvai var bremzēt pasaules ekonomikas izaugsmi.

LATVIJAS REPUBLIKAS
FINANŠU MINISTRIJA

FISKĀLĀ POLITIKA

Vispārīgais vidēja termiņa fiskālās politikas mērķis - ilgtspējīgi kāpināt iedzīvotāju dzīves kvalitāti

Specifiskie mērķi 2016. – 2018.gadā:

Nodrošināt atbildīgu un ilgtspējīgu fiskālo politiku, ievērojot fiskālo disciplīnu

Izveidots tiesiskais ietvars (FDL) un institūcijas (Fiskālās disciplīnas padome). Izmaiņas netiek plānotas. Ir būtiski nodrošināt ieviešanu.

Veicināt iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanos

Nodrošināt labvēlīgu vidi ekonomikas attīstībai.

Nodokļu politikas pasākumi

Racionāla pieejamo publisko resursu apjoma novirzīšana vidēja termiņa budžeta prioritārajiem attīstības virzieniem

Nodrošināt ģeopolitiskajiem riskiem adekvātu valsts iekšējās/ārējās drošības kapacitāti.

Straujāka aizsardzības finansējuma kāpināšana

Strukturālās bilances mērķi balstās konceptā par ekonomiskajā ciklā sabalansētu budžetu un atbildīgu fiskālo politiku

Bilances nosacījums = **Cikliskā daļa** + **Strukturālā bilance** + **Vienreizējie pasākumi**

$$b_p = \alpha \cdot \left(\frac{Y_p - Y_p^{pot}}{Y_p^{pot}} \right) + b_p^{str} + b_p^{vien}$$

Izdevumu pieauguma nosacījums

Izdevumu pieaugums (neskatot IKP deflatoru) ne vairāk kā potenciālā IKP pieaugums.

Izdevumu griesti

Noteikts Vidēja termiņa budžeta ietvara likumā turpmākajiem 3 gadiem.
Attiecas uz centrālo valdību.

	2016	2017	2018
vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances <u>mērķis</u> , % no IKP	-1,0	-0,9	-1,2
pieļaujamā vispārējās valdības budžeta nominālā bilance, % no IKP	-1,4	-1,3	-1,7

Iespējamu neatbilstību ES fiskālajam regulējumam novēršanai Latvijas fiskālajā politikā ir definēti divi Vidēja termiņa mērķi

Iepriekšējās Stabilitātes programmās gatavošanas laikā tika konstatēts, ka turpmākajos gados būtisku atšķirību iemesls starp Finanšu ministrijas un Eiropas Komisijas strukturālā deficīta prognozēm rodas no atšķirīgam bilances cikliskās komponentes prognozēm, kas, savukārt saistīts ar atšķirīgu izlaižu starpību (*output gap*) novērtējumu.

Lai novērstu to, ka augstāk minēto aprēķinu atšķirības noved pie ES fiskālā regulējuma neievērošanas, Latvijas fiskālajā politikā tika ieviesti divi atšķirīgi VTM, viens ir nacionālais VTM^{NAC} , kas saglabājas $-0,5\%$ no IKP, bet otrs ir VTM Stabilitātes un Izaugsmes pakta izpratnē, jeb VTM^{SIP} , kas tiek noteikts $-1,0\%$ no IKP līmenī.

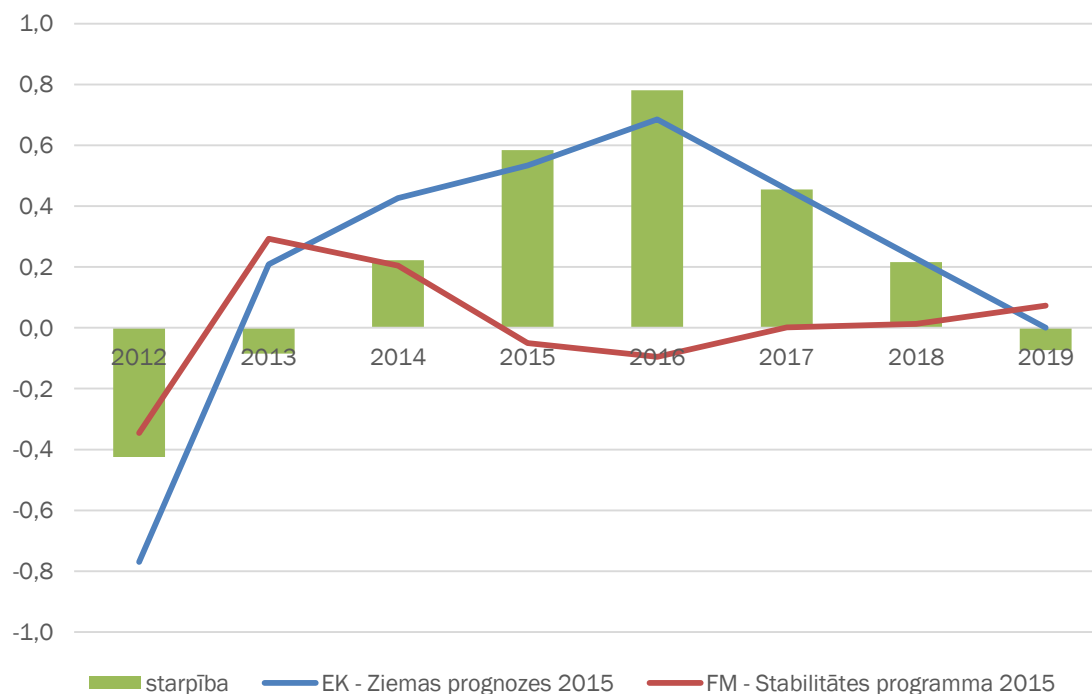
Vidēja termiņa
mērķis (VTM^{NAC})
 $-0,5\%$

Vidēja termiņa
mērķis (VTM^{SIP})
 $-1,0\%$

Atšķirīgais budžeta bilances cikliskās komponentes novērtējums pārsniedz pieļaujamo komforta robežu

Iepriekš minētais drošības spilvens nodrošina strukturālās bilances mērķi līdz brīdim, kamēr bilances cikliskās komponentes atšķirība, to aprēķinot pēc nacionālās un EK standartizētās metodoloģijas, nepārsniedz 0,5%.

Bilances cikliskā komponente pēc FM un EK novērtējuma, %

Šīs Stabilitātes programmas izstrādes laikā minētā atšķirība pārsniedz šo robežu, līdz ar to strukturālās bilances mērķa noteikšanā tiek pielietota komplicētāka metode.

Strukturālās bilances mērķu noteikšana

Vidēja termiņa
mērķis (VTM^{NAC})
-0,5%

Vidēja termiņa
mērķis (VTM^{SIP})
-1,0%

Atkāpe no VTM par iemaksu 2. pensiju līmenī
palielināšanu

Atkāpe no VTM, ko pieļauj īstenotās strukturālās
reformas*

Strukturālās bilances
mērķis pēc nacionālās
metodoloģijas

Strukturālās bilances
mērķis SIP izpratnē

min

Strukturālās bilances
mērķis

Šajā Stabilitātes programmā strukturālās bilances mērķi vidējam termiņam tiek noteikti:

- pēc principa, kas paredz vienlaicīgi ievērot fiskālos nosacījumus gan pēc nacionālās metodoloģijas, gan EK standartizētās metodoloģijas, neatkarīgi no dažādu metodoloģiju izsauktajām bilances cikliskās komponentes atšķirībām;
- pārskatīti atkāpju no VTM noteikšanas principi attiecībā uz iemaksām pensiju 2.līmenī;
- ietvertas atkāpes strukturālajām reformām, atbilstoši EK komunikācijā par esošā SIP regulējuma elastības labāku piemērošanu.

*Atbilstoši Eiropas Komisijas komunikācijai, Stabilitātes programma paredz papildus atkāpes no VTM, skaidrojot tās ar īstenotajiem pasākumiem veselības nozarē.

Strukturālās bilances mērķu noteikšana (2)

Vidēja termiņa
mērķis (VTM^{NAC})
-0,5%

Vidēja termiņa
mērķis (VTM^{SIP})
-1,0%

Atkāpe no VTM par iemaksu 2. pensiju līmenī
palielināšanu

Atkāpe no VTM, ko pieļauj īstenotās strukturālās
reformas

Strukturālās bilances
mērķis pēc nacionālās
metodoloģijas

Strukturālās bilances
mērķis SIP izpratnē

min

Strukturālās bilances
mērķis

Strukturālās bilances mērķu noteikšana (3)

Vidēja termiņa
mērķis (VTM^{NAC})
-0,5%

Vidēja termiņa
mērķis (VTM^{SIP})
-1,0%

Atkāpe no VTM par iemaksu 2. pensiju līmenī
palielināšanu

Atkāpe no VTM, ko pieļauj īstenotās strukturālās
reformas

Strukturālās bilances
mērķis pēc nacionālās
metodoloģijas

Strukturālās bilances
mērķis SIP izpratnē

min

Strukturālās bilances
mērķis

Strukturālā bilance
pēc EK
metodoloģijas

-1,8
-1,4
-1,4

pārrēķins

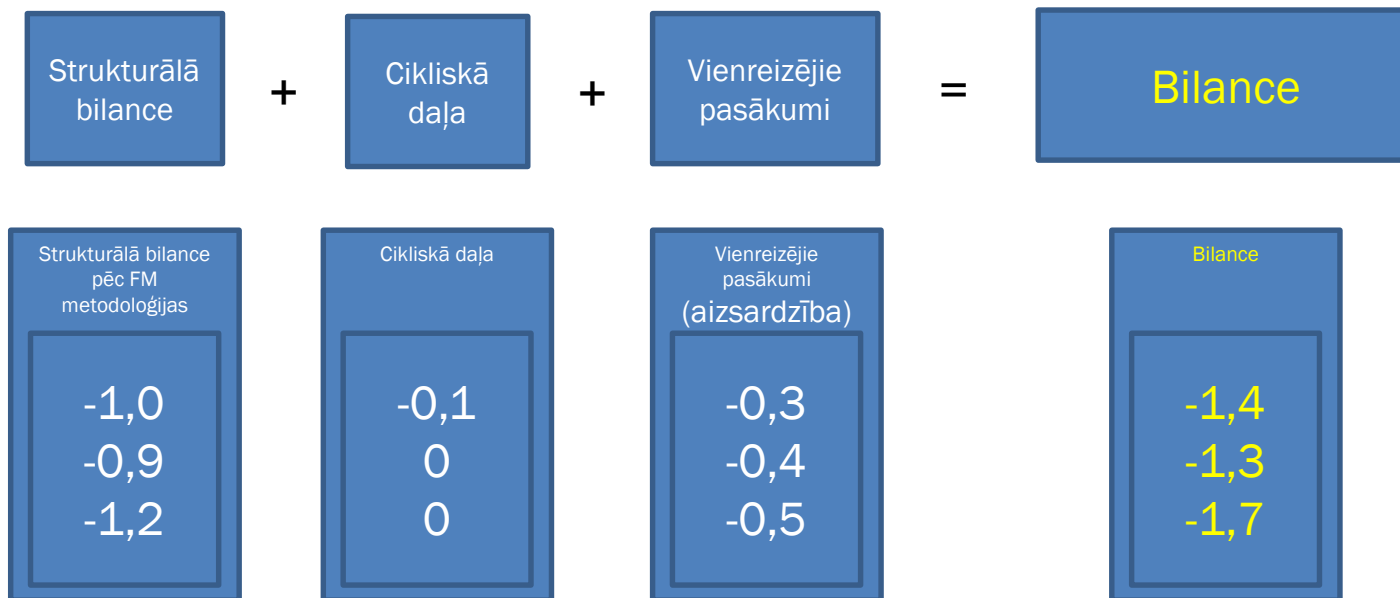

Strukturālā bilance
pēc FM
metodoloģijas

-1,0
-0,9
-1,2

Pāreja no strukturālās bilances mērķa uz pieļaujamo nominālo bilanci

Stabilitātes programma paredz mazāk ambiciozus strukturālās bilances mērķus nekā letvars 2015. - 2017

% no IKP	2015	2016	2017	2018
Stabilitātes programma 2015-2018 (aprīlis, 2015)				
<u>Strukturālās bilances mērķis</u>	-1,0	-1,0	-0,9	-1,2
Pieļaujamā vispārējās valdības budžeta bilance	-1,0	-1,4	-1,3	-1,7
Vidējā termiņa budžeta ietvara likums (decembris, 2014)				
<u>Strukturālās bilances mērķis</u>	-1,0	-0,9	-0,8	-
Pieļaujamā vispārējās valdības budžeta bilance	-1,0	-0,9	-0,7	-

Pieņemtie nodokļu politikas pasākumi nodrošina iedzīvotāju dzīves kvalitātes palielināšanu, mazinot ienākumu nevienlīdzību

Likumā „Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2014., 2015. un 2016.gadam” tika iestrādāti vairāki būtiski pasākumi iedzīvotāju ienākumu nevienlīdzības mazināšanai:

- IIN neapliekamā minimuma palielināšana;
- IIN atvieglojumu palielināšana par apgādībā esošajām personām;
- darbaspēka nodokļu samazināšana 2014.gadā;
- paredzot, ka daļa no ieņēmumiem no Subsidētās enerģijas nodokļa tiks novirzīti māsaimniecībām ar zemiem ienākumiem, lai kompensētu izdevumu kāpumu elektroenerģijai.

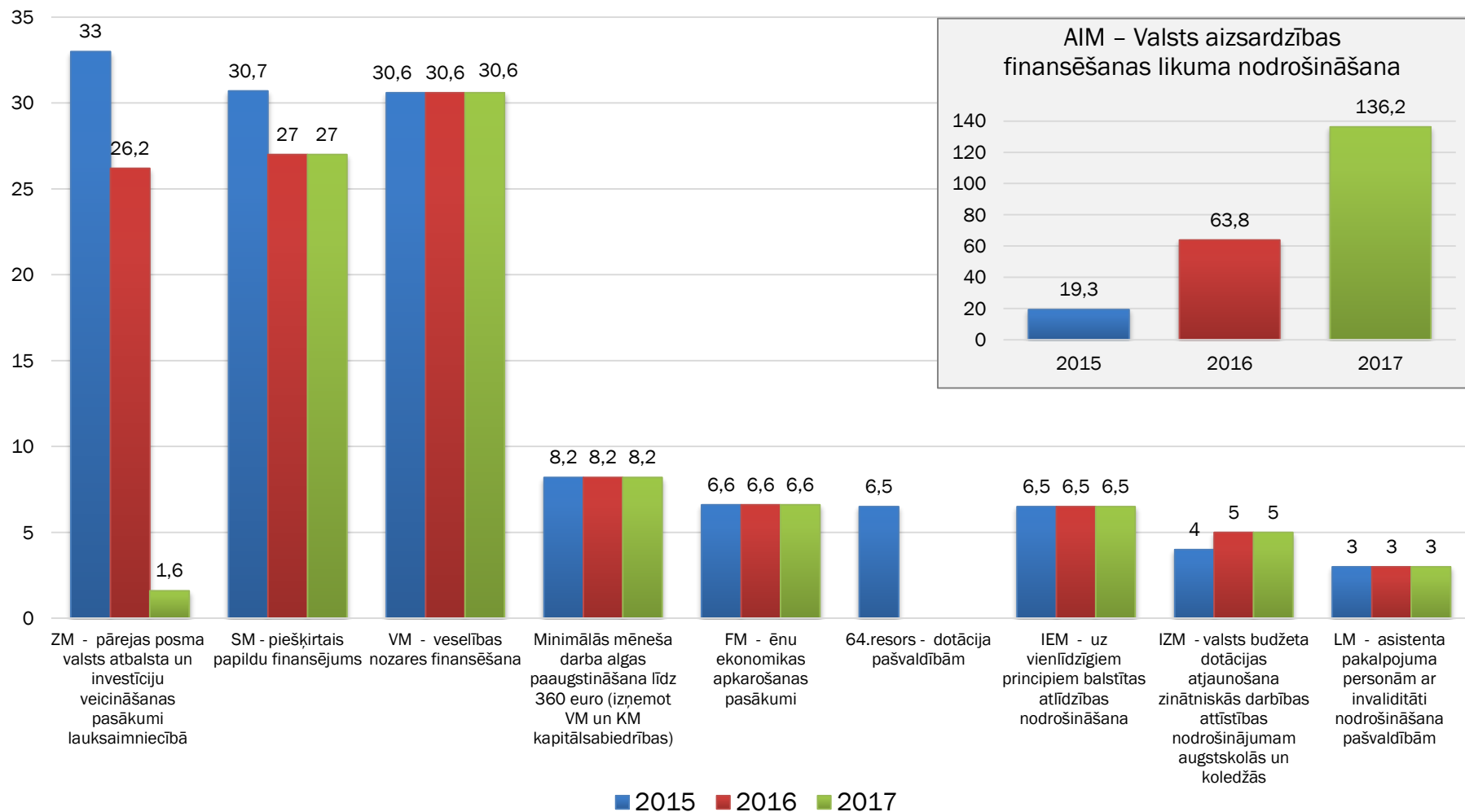
Papildus iepriekš īstenotajai valdības politikai likumā „Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2015., 2016. un 2017.gadam” tika iekļauti papildus pasākumi, lai turpinātu līdz šim uzsākto politikas kursu attiecībā uz ienākumu nevienlīdzības izlīdzināšanu:

- no 2015.gada minimālās algas paaugstināšana no 320 uz 360 *euro*, ar mērķi to pakāpeniski paaugstināt līdz pusei no vidējā atalgojuma tautsaimniecībā;
- paredzot ar 2016.gadu ieviest diferencētu IIN neapliekamo minimumu.

Papildus piešķirtie publiskie resursi nozaru prioritātēm turpina uzlabot valsts sniegto pakalpojumu kvalitāti*

milj. euro

* Būtiskākie papildus izdevumu piešķirumi atbilstoši likumprojektam «Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2015., 2016. un 2017.gadam»

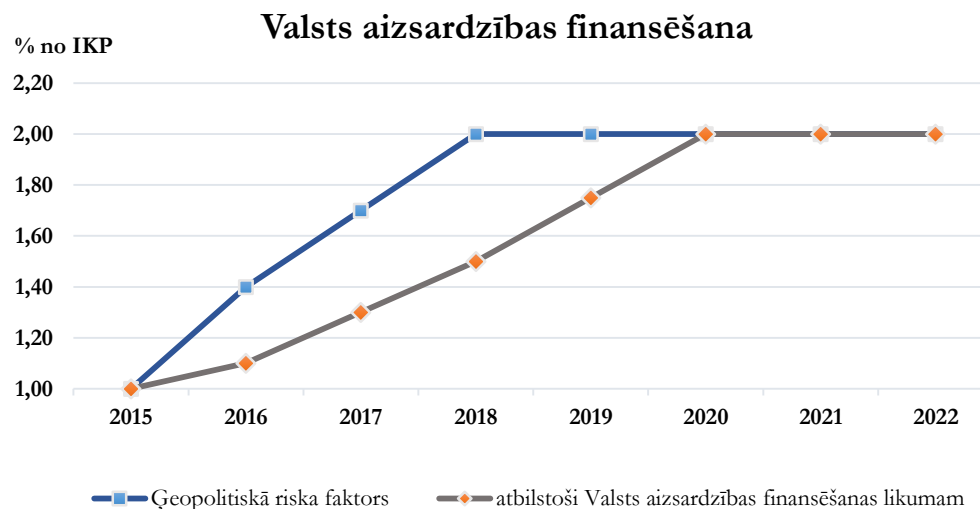
13.04.2015

Lai stiprinātu nacionālo drošību, nepieciešama aizsardzības spēju straujāka kāpināšana

- 2014.gada 3.jūlijā tika pieņemts jauns Valsts aizsardzības finansēšanas likums, kas nosaka pakāpenisku valsts aizsardzības finansējuma pret IKP palielinājumu līdz tas 2020.gadā sasniedz 2% no IKP.
- Ņemot vērā būtiskās izmaiņas ģeopolitiskajos riskos, šajā Stabilitātes programmā plānots nodrošināt daudz straujāku valsts aizsardzības spēju pieaugumu sasniedzot 2% mērķi jau 2018.gadā.
- Stabilitātes programmā papildus paredzētais aizsardzības finansējums ir definēts kā vienreizējais pasākums, kas līdz ar to neitrāli ietekmē strukturālo mērķu sasniegšanu. Tomēr ir jāturpina diskusijas ar Eiropas Komisiju, lai tā no savas puses atzītu šādu pieeju.

Gads	Minimālais likumdošanā noteiktais valsts budžeta izdevumu apmērs aizsardzībai, % no IKP	Plānotais pieaugums atbilstoši jaunajiem ģeopolitiskajiem riskiem
2015	1,0	1,0
2016	1,1	1,4
2017	1,3	1,7
2018	1,5	2,0
2019	1,75	
2020	2,0	

LATVIJAS REPUBLIKAS
FINANŠU MINISTRIJA

VISPĀRĒJĀS VALDĪBAS BUDŽETA UN VALSTS PARĀDA ATTĪSTĪBA

Fiskālā telpa 2016.-2018.gadam (pieņemot, ka Eiropas Komisija atbalsta atkāpes no VTM par īstenotajiem pasākumiem veselības nozarē)

Pielājamā vispārējās valdības budžeta bilance (kas izriet no strukturālās bilances mērķa), % no IKP

2016	2017	2018
-1,4	-1,3	-1,7

**Fiskālā telpa
(neatskaitot fiskālā
nodrošinājuma
rezervi 2017. un
2018.gadā),% no
IKP un milj. euro**

2016	2017	2018
-0,2% (-43,8)	+1,1% (+293,7)	+1,9% (+566,4)

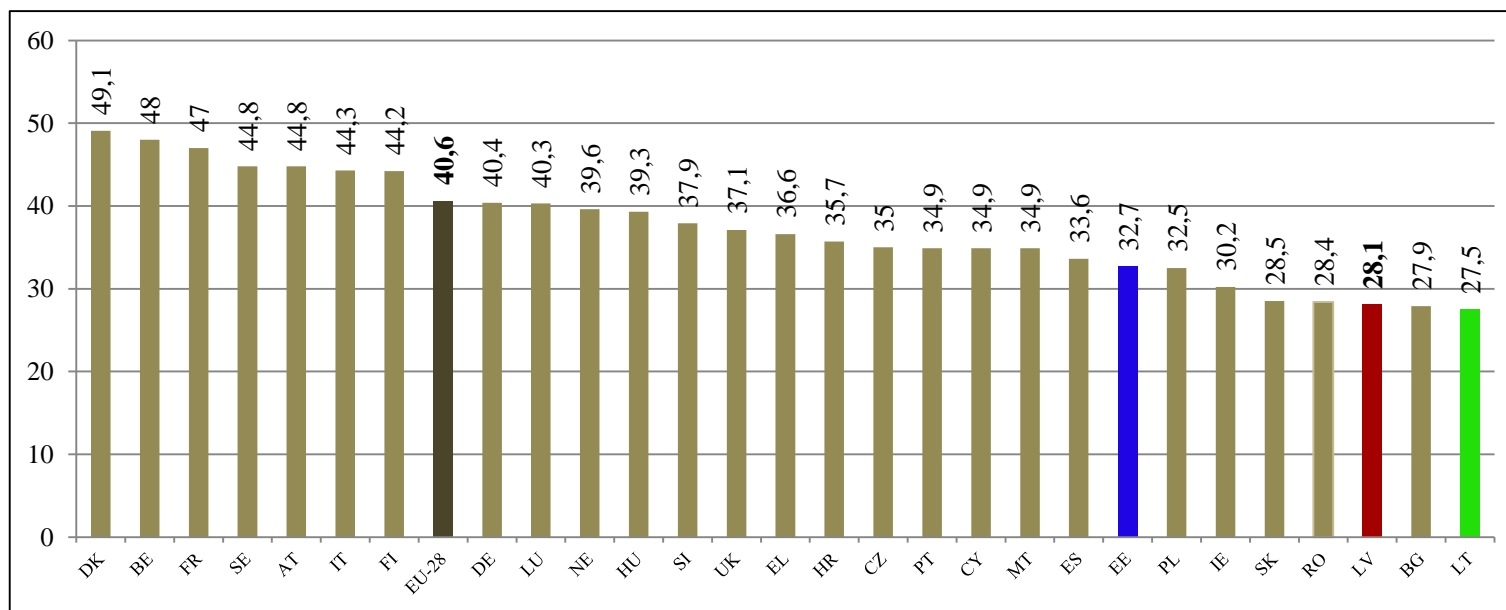
2016	2017	2018
-1,6	-0,2	0,2

Vispārējās valdības budžeta bilances prognozes (pie nemainīgas politikas), % no IKP

Stabilu un prognozējamu nodokļu ieņēmumu nodrošināšana budžetā ir absolūti nepieciešama valdības definēto prioritāšu finansēšanai

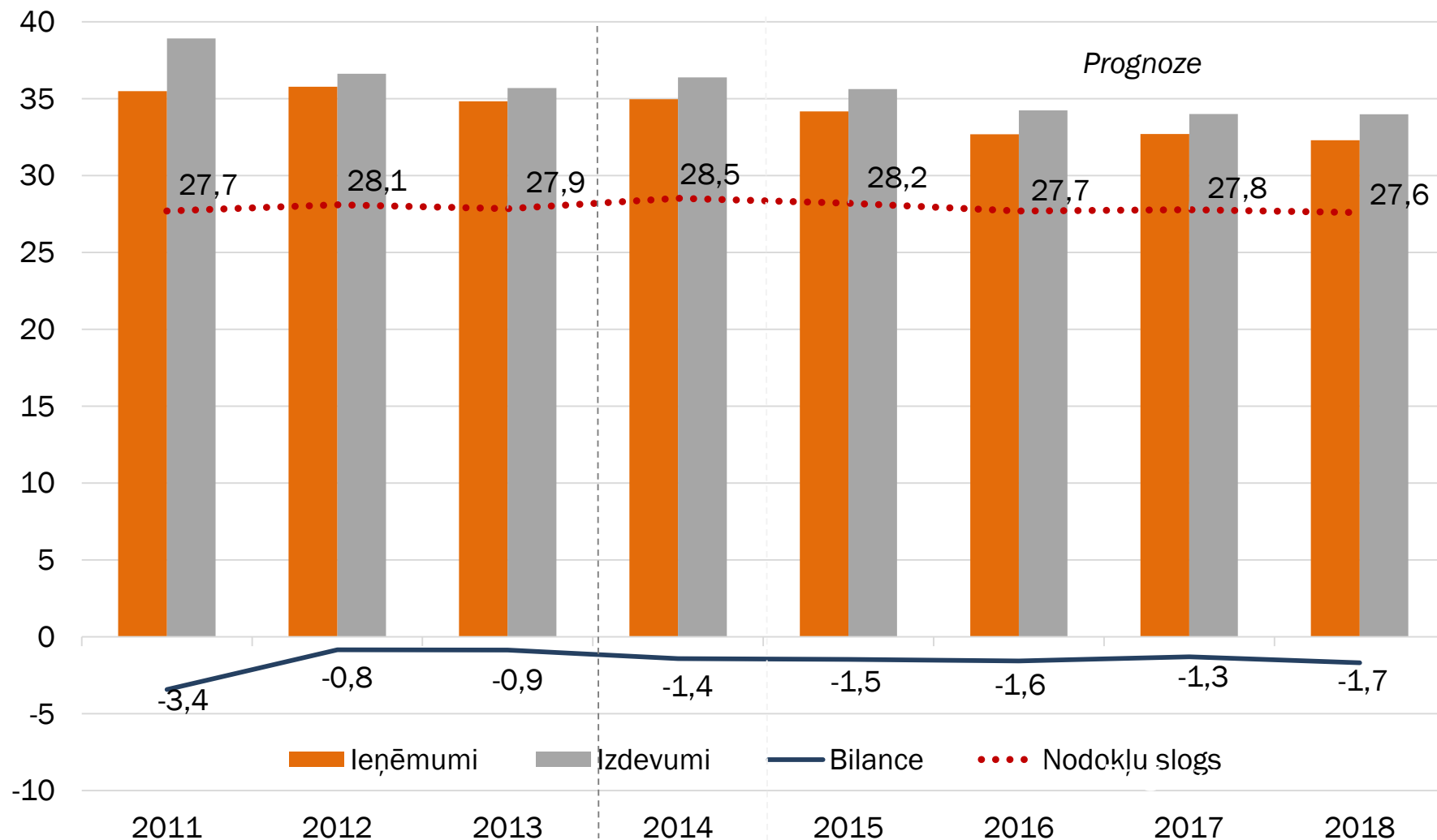
Kopējais nodokļu slogs Latvijā vairākus gadus saglabājas kā viens no zemākajiem ES. 2012. gadā tas veidoja 28,1 % no IKP, kas ir būtiski zemāks nekā ES vidējais rādītājs 40,6 % no IKP.

Nodokļu ieņēmumi Latvijā un Eiropas Savienībā 2012. gadā, % no IKP

Nodokļu slogs arī vidējā termiņa saglabājas zems (EKS, % no IKP)

EKS - Eiropas kontu sistēmas metodoloģija

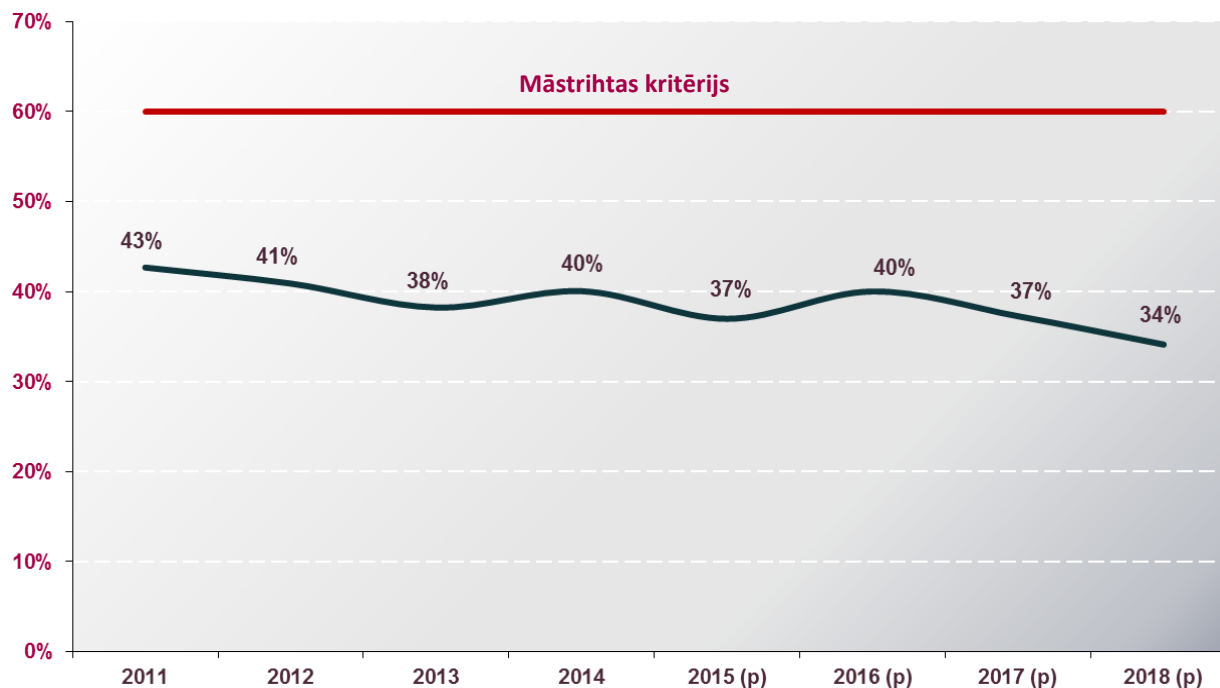
Vispārējās valdības budžeta attīstības tendences norāda uz potenciālu problēmu akumulēšanos

	EKS kods	2014*	2014*	2015	2016	2017	2018
		milj. euro	% no IKP				
Neto aizdevumi (+) vai aizņēmumi (-) (B.9) pa apakšsektoriem							
1. Vispārējā valdība	S.13	-339,8	-1,4	-1,5	-1,6	-1,3	-1,7
2. Centrālā valdība	S.1311	-410,1	-1,7	-1,9	-2,0	-2,0	-2,5
3. Pavalsts valdība	S.1312						
4. Vietējā valdība	S.1313	-30,0	-0,1	0,1	0,0	0,1	0,1
5. Sociālās nodrošināšanas fondi	S.1314	100,3	0,4	0,4	0,4	0,6	0,8
Vispārējā valdība (S.13)							
6. Kopējie ieņēmumi	TR	8414,3	35,0	34,2	32,7	32,7	32,3
7. Kopējie izdevumi	TE	8754,0	36,4	35,6	34,3	34,0	34,0
8. Budžeta bilance	B.9	-339,8	-1,4	-1,5	-1,6	-1,3	-1,7
9. Procentu izdevumi	D.41	343,3	1,4	1,2	1,2	1,1	1,0
10. Primārā bilance		3,5	0,0	-0,2	-0,4	-0,2	-0,7
11. Vienreizēji un citi īslaicīgi pasākumi		-89,5	-0,4		-0,3	-0,4	-0,5

Nodokļu sloga un kopējo ieņēmumu samazināšanās liedz iespēju piešķirt papildus budžeta līdzekļus nozaru ministriju prioritātēm

Valsts parāda administrēšana tiek īstenota labā kvalitātē

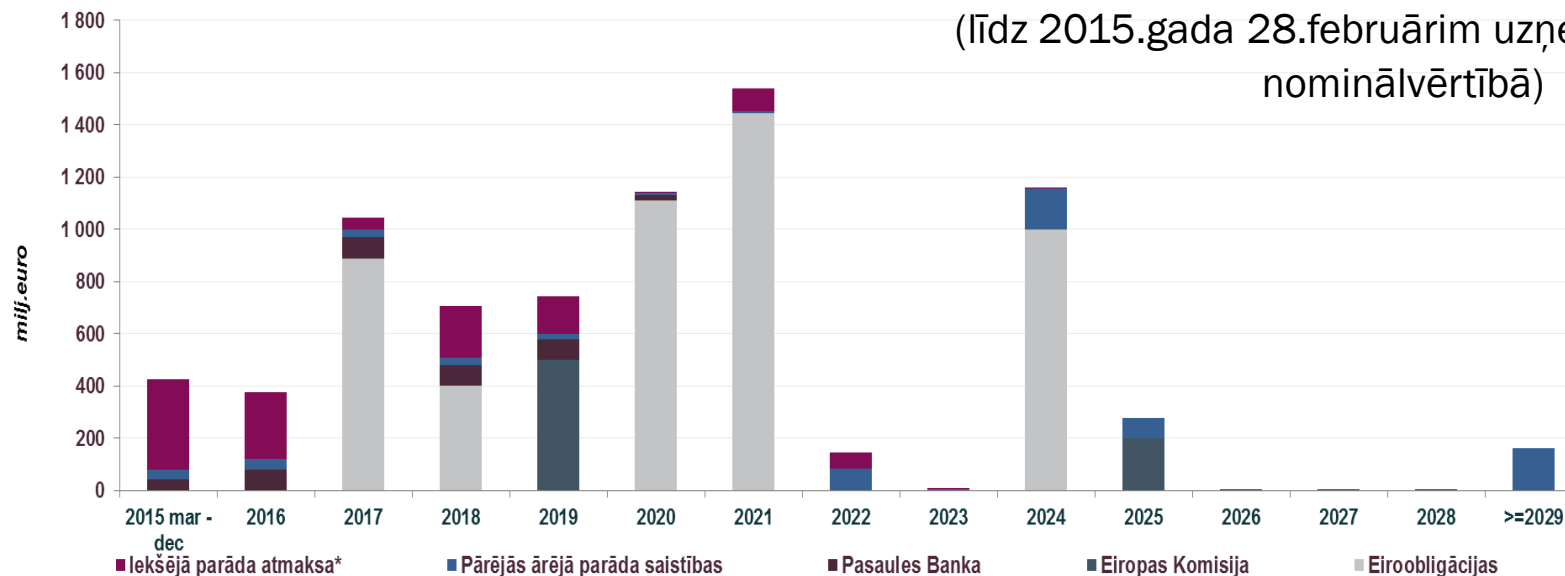
Vispārējās valdības
parāda attīstības
tendences (% no IKP)

Veicot savlaicīgus aizņemšanās pasākumus atbilstoši vidējā termiņa stratēģijai, kā arī turpinot īstenot ilgtspējīgu fiskālo politiku, ir iespējams ar likmju un termiņu ziņā labvēlīgiem nosacījumiem pārfinansēt pašreiz uzņemtās valsts parāda saistības, kā arī ilgtermiņā panākt valsts parāda līmeņa samazināšanos un stabilizēšanos ilgtspējīgā līmenī, pārliecinoši ievērojot Māstrihtas līgumā noteikto vispārējās valdības parāda apjoma kritēriju.

Vidējā termiņā ir jāpārfinansē būtisks valsts parāda saistību apjoms

Centrālās valdības aizņēmumu atmaksas grafiks
(līdz 2015.gada 28.februārim uzņemtās saistības,
nominālvērtībā)

- 2014.gada 25.martā EK tika atmaksāta aizdevuma daļa 1 mljrd. *euro* apmērā un 2015.gada 16.janvārī otrā daļa 1,2 mljrd. *euro* apmērā.
- Ņemot vērā līdz 2015.gada 28.februārim uzņemtās valsts parāda saistības, saskaņā ar valsts parāda atmaksas grafiku 2015.gada martā – 2017.gada decembrī jāpārfinansē valsts parāda saistības ~1,8 mljrd. *euro* apmērā.

LATVIJAS REPUBLIKAS
FINANŠU MINISTRIJA

PROTOKOLLĒMUMA PROJEKTS

Ministru kabineta sēdes protokollēmumā iekļaujamie punkti

- 1) Apstiprināt Latvijas Stabilitātes programmu 2015. – 2018.gadam.
- 2) Finanšu ministrijai līdz 2015.gada 15.aprīlim iesniegt Eiropas Komisijai Latvijas Stabilitātes programmu 2015. – 2018.gadam.
- 3) Pieņemt zināšanai, ka saskaņā ar pašreizējām prognozēm 2016.gadā ir negatīva fiskālā telpa 0,17% no IKP, neskaitot nosacījumu veidot fiskālā nodrošinājuma rezervi.
- 4) Pieņemt zināšanai, ka saskaņā ar pašreizējām prognozēm 2016.gada negatīvā fiskālā telpa palielinās par 0,24% no IKP, ja Eiropas Komisija neatzīst piedāvāto veselības sistēmas reformu par atbilstošu 2011. gada 16. novembra Eiropas Parlamenta un Padomes regulas nr. 1175/2011, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu 1.panta 8. punktā noteiktajam elastības nosacījumam.
- 5) Pieņemt zināšanai, ka Stabilitātes programmā plānotais finansējuma pieaugums aizsardzībai virs Valsts aizsardzības finansēšanas likumā noteiktā pieauguma, ir plānots kā vienreizējs pasākums un ir pārskatāms vidēja termiņa ietvara budžeta sagatavošanas procesā, ja Eiropas Komisija neatzīst šo papildu pieaugumu kā vienreizēju pasākumu.
- 6) Atbilstoši Likuma par budžetu un finanšu vadību 16.¹ panta otrajā daļā noteiktajam un ņemot vērā aktuālākās makroekonomiskās attīstības prognozes, ministrijām un citām centrālajām valsts iestādēm negatavot un neiesniegt priekšlikumus jaunajām politikas iniciatīvām 2016., 2017. un 2018.gadam.